

Kõrbe- ja mägimatkaja Olev Margi üheksa ametit

Ta teeb noortele ekstreemkooli, on ametis Illuka noortekeskuses, peab koolis loengud hädaolukorras käitumisest ning õpetab täiskasvanutele lahingutaktikat, käsivõitlust ja mägironimist. Suvel veab paar kuud turiste Mont Blancile ja käib sama kaua jalgsi mööda Sahara kõrbe, valmistades ette ekstreemmatkamarsruuti miljonäridele.

Tekst: GERLI ROMANOVITŠ

Kunagi olin aastas kodust ära kaheksa kuud, nüüd on vastupidi, räägib Olev Mark, mees, kellel on üheksa ametit nagu Hunt Kriimsilmal. Aastaid nii Kaitseliidus kui ka koolides kriisisituatsioonides käitumist õpetanud Mark ei jaga ainult teoreetilisi teadmisi. Tema oskused kriisisituatsioonis kainelt mõelda ja õigesti käituda on ka reaalses elus läbi proovitud.

“Näiteks olen ma teinud üle 2700 langevarjuhüppe ja nendest kahel korral vari ei avanenud. Aga siis pole aega mõelda, vaid pead ruttu tagavaravarju lahti päästma. Alles siis, kui all oled, mõtled, mis oleks võinud juhtuda,” räägib mees, kellel pole surm pelgalt silme eest läbi jooksnud, vaid kes on mitu pikka minutit kliinilises surmas olnudki.

HAIGE POLE OLNUD, SURNUD AGA KÜLL

Aastaid Mont Blancile turiste vedanud professionaalne matkajuht Mark on Euroopa kõrgeimat tippu läinud aastate jooksul võtma 24 korda, nendest 19 korral on see õnnestunud.

“Läksime üles kolme rumeenlasega – üks oli tuntud naisajakirjanik ja kaks Rumeenia koondisesse kuulunud ujujat,” räägib Mark. Käidi tipus ära ja alustati lasikumist mööda Euroopa suurimat liustikku. “Chamonix, mis oli lõppeesmärgiks, juba paistis ja minna oli minna veel paar tundi,” meenutab Mark temale saatuslikuks saanud päeva.

Mark tuli paaris ühe noormehega, ajakirjanik teisega. “Liustik on lõhesid täis ja kui pehme lumi on peale sa-

Olev Margi ekstreemkoolis Kaitseliidu Alutaguse maleva juures käib 30 noorkotkast. Nädalavahetustel käiakse metsas nii väljaõppel kui ka loodushoidu jälgimas.

Kaks aastat tagasi jooksis Olev Mark 7000 km Narvast Atlandi ookeanini vastu Euroopa Liidule.

danud, siis ei saa aru, kust lähivad sillad üle lõhede,” selgitab ta. Kontrollimiseks läheb instruktor kõhuli ees. Tema turvalisuse tagamiseks lööb sama kõie külge seotud kaaslane kirka õige nurga all märke nii, et see liikuma ei hakkaks. “Kui kõik oleks õigesti tehtud, oleksin jäänud kõiega kirka külge rippuma. Aga ilmselt oli nurk vale ja kirka tuli minu raskuse all lahti. Lendasime mõlemad alla, sest olime ju sama kõie küljes,” räägib Mark.

Olümpiakoondislasest ujuja hukkus kohe. Mark lendas allapoole koos pehme lumesillaga ning maandus 15–20 meetrit madalamal, kus liustikulõhe kitsamaks muutus. “Mind päästis ilmselt see, et kukkusin, selg ees, pehmesse lumme. Kott hoidis mu selga soojas,” ütleb Mark ja tunnistab et tal oli kukkumisel õnne.

Kuigi õnnetuste korral oleksid teised pidanud kohe päästjad kutsuma, otsustasid nad iseseisvalt alla minna ja alles seal rääkida, mis juhtus. “Nad olid kindlad, et oleme mõlemad hukkunud. Igal juhul lamasin ma muudkui lõhes, ajast polnud aimugi. Teadsin ainult, et abi peab saabuma iga minut,” jutustab õnnetusest pääsenu. “Esimene reegel on, et ei tohi ennast liigutada, sest siis on oht veelgi allapoole kukkuda,” räägib Mark, kes alustas kohe lihaste pingutamise, et paarikümnekraadises külmas sooja saada.

“Lamasin seal ja võitlesin unega. Ja ilmselt siis, kui nägin lõpuks helikopteri prožektoreid, panin silmad kinni ja vajusin kohe ka kliinilisse surma. Mind tõmmati üles, süda saadi uuesti tööle ja arst arvas, et mu süda oli seisnud umbes neli minutit,” meenutab mees. “Ma pole elus kunagi haige olnud, aga surnud olin küll,” ütleb naerdes Olev Mark, kes arvestab oma vanust seetõttu kahe daatumi järgi. Üks näitab sünniaja järgi, et ta on 56, teine, et 4 aastat vana – just nii palju aastaid on õnnetusest möödas.

Juba pärast paari päeva haiglas läks Mark uuesti mäele ja tõi koos sõpradega alla oma seljakoti. “Kui tava-

liselt hakkasid mul põlved laskumisel suurest koormusest valutama, siis pärast seda õnnetust pole enam valu olnud. Ilmselt tegi külm liigestele head,” arvab ta.

SATELLIIDIMAJAKAD MILJONÄRIDE KÕRBEMARSRUUDILE

Kui hooaeg Alpides läbi, pakib Mark taas seljakoti ja pöörutab Sahara kõrbe. Sellele tööle on ta ka kaaslast otsinud, seltsis oleks segasem käia ja koormuski saaks väiksem. Kuid ühtegi vastust pole interneti ega ajalehte pandud kuulutustele tulnud. “Teist sellist lollu vist pole,” kahtlustab mees ja tunnistab, et kõrbes jalgsimatka ettevõtmiseks peab ka korralik ettevalmistus olema.

Mark alustas rännakuga Marokost. Seejärel läbis Lääne-Sahara (kus on sõjaseisukord) ja Mauritania ning on jõudnud juba Dakarini. “Kui põhja pool olid ainult mäed, liiv ja tühjus, siis lõuna pool on juba lõbusam. Kliima sarnaneb troopikale ja vett peab vähem kaasa tassima,” on kõrberändur rahul.

Lisaks veele tuleb kaasa tassida satelliidimajakaid, mille paigalda-

miseks pikk matk ette võetaksegi. “Kannan kaasas umbes 60 kilogrammi asju,” arutleb Mark. Antenniga majakad ning nende juurde kuuluvad liitumpatareidega akud on kõhul ja seljas. Lisaks toit ja vesi. Kõrbes paneb Mark majakad üles ja satelliidid annavad Milanos olevasse firma peakontorisse tema asukohast signaali. “Nii märgistatakse teekond ja mina annan üksiti märku, et olen elus,” ütleb mees muigamisi.

Tulevikus hakkavad seda marsruuti läbima ekstreemseid elamusi otsivad miljonärid, kel kaasas vaid kompass ja kaart. “Et kõrbes on palju miinivälju, on kaart kohustuslik. Kui muidu on kõrbes kõige otstarbekam liikuda öösel, mil veekulu väiksem, siis miiniväljade läheduses peab liikuma valgus ja kaardi järgi,” selgitab Mark.

Kui miljonär teelt eksib, võtab ta kaasa antud ümbrikust välja lähima majaka koordinaadid. Nende abil tehakse kindlaks tema asukoht, kutsutakse abi ja tuuakse inimene kõrbest välja. Järjekord sellisele matkale pääsemiseks on seitse-kaheksa aastat ja korraldab neid tuntud rändur, teadlane ja ajakirjanik poolakas Jacek Palkevic.

Enne Saharat pani Mark samasuguse matkaraja maha ka Kamtšat-

“Ma pole elus kunagi haige olnud, aga surnud olin küll,” ütleb naerdes Olev Mark, kes arvestab oma vanust seetõttu kahe daatumi järgi.

ta ka kaaslast otsinud, seltsis oleks segasem käia ja koormuski saaks väiksem. Kuid üht-

Alutaguse on ainus koht Eestis, kus NATO standarditele vastavaid mäeinstruktoreid õpetatakse.

OLEV MARK

- Pärit Kohtla-Järvelt, sündinud 1950. aastal.
- Lõpetanud Leningradi kehakultuuriinstituudi poksitreenerina.
- Töötanud käsitsivõitluse treenerina ja lahinguettevalmistuse instruktorina miilitsas ja politseis.
- Sooritanud üle 2700 langevarjuhüppe.
- Hobiks on lennud paraplaaniga, seda ka Prantsuse Alpides. 2003. aastal sooritas lennu Mont Blanci tipust.
- Esimese väliööbimisega matka sooritas Alutaguse metsas 1958. aastal, esimene mägitatka Kaukasuses 1964. aastal.
- Professionaalse matkamisega tegeleb 1980. aastate lõpus.
- Töötab treeneri ja lektorina, õpetab enesekaitset ja korraldab ellujäämiskursusi.
- Suvise hooaja töötab Alpides giidina ja viib gruppe Euroopa kõrgeimasse tippu Mont Blancile, millele ta ise on tõusnud 19 korda.
- Varustab satelliidimajakatega poolakast ränduri, teadlase ja ajakirjaniku Jacek Palkevici juhitud rännuhuviliste miljonäride matkamarsruute Sahara kõrbes.
- Elab Jõhvis. Abielus, tütre isa.

kale. Selle eest sai mees ka preemiast.

TEGID KOOPERATIIVIMATKASID

Nõukogude aja lõpul, tegi Mark koos teise matkamehe ja giidi Enn Käissiga toonase Nõukogude Liidu esimese matkakooperatiivi Estomer. Nad hakkasid inimesi Nõukogudemaa piiritsoonidesse vedama. Matkade sihid olid nii Kamtšatka kui ka Kuriili saared.

“Vaata sel ajal ei käinud ma kuude kaupa kodus. Koola poolsaarel tegime matkasid noortele, sealt läksin otse edasi Kamtšatkale, sealt omakorda Kara-Kumi kõrbe. Mina olin kohapeal ja Enn Käiss saatis mulle gruppe,” meenutab Mark, kes tol ajal miilitsas töötades sai piiritsoonidesse pääsemiseks eriload. Käisid eestlased, käisid venelased, aga ka välismaalased. Näiteks sakslased, kellel olid kaasas Kohtla-Nõmme poiste dokumendid.

POISTE EKSTREEMKOOJA JA KESKKONNATEADLIKKUS

Ehkki nüüd möödub suurem osa Margi ajast kodus, ei tule tal tege-

JOOKSIS VASTU EUROOPA LIIDULE

17. märtsil kaks aastat tagasi alustas Olev Mark läbi Euroopa jooksu, mis oli ajastatud nii, et täpselt 1. mai esimestel minutitel, kui Eestist sai Euroopa Liidu liige, ületas ta Saksamaa, seega toonase Euroopa Liidu piiri.

Enne seda, 29. märtsil ületas Mark Leedu-Poola piiri. See sai teoks päeval, kui Eesti ja teised Balti riigid said NATO täieõiguslikuks liikmeks. “Nii olin ma esimene mees, kes läks NATOsse ja Euroopa Liitu. Ma viisin Eesti sümboliliselt liitu, astudes täpselt kell 00.00 üle Põlva-Saksamaa piiri,” selgitas Mark.

Jooksu alustas Mark Narvast ning lõpetas Portugalis Atlandi ookeani ääres pärast paari vahenaasmist Eestisse septembrikuus. Euroopa veerel seistes pistis Mark sponsorite logodega märgistatud lipu plastikpudelisse ja laskis selle kaluritel ookeani heita. Teine selline pudel jäeti Euroopa kõrgeima mäe tippu – sinna üles jooksmine võttis Margil aega 36 tundi. Kokku läbis ta joostes 7000 kilomeetrit.

Miljonäridest kõrbematkajatele marsruute märgistav Olev Mark on jalgsi läbinud Sahara kõrbe Marokost Dakarini.

vusest puudu. Kaitseliidus õpetab ta enesekaitset, teeb meestele treeninguid ja õpetab neid tagatipuks veel NATO standarditele vastavateks mäeinstruktoriteks. Alutaguse on ainus koht, kus mäeinstruktooreid õpetatakse ning 12 tulevast mäematkatreenerit lähevad sel suvel lähevad koos Margiga Alpidesse, kus on eesmärgiks ronida kõrgemale kui 3000 meetrit.

“Esimesel aastal läheme mööda lumerada, teisel aastal on praktiline matk juba jää ja kolmandal aastal tuleb juurde kaljuronimine,” selgitab ta. Kõige lõpus on eksam, mille võtavad vastu Eesti Alpinismiklubi liikmed. Kui kursus läbi, on meestel õigus õpetada teisi. Juhul, kui Eesti sõdurid lähevad teenima mägis- sisse piirkonda.

Suur osa Kaitseliidu algusaastast saati Alutaguse maleva juures ühiskondlikel alustel ehk siis aitähi eest tegutsenud Margi ajast kulub noortele. Noorkotkastele on maleva juurde loodud ekstreemkool, kus õpib 30 poissi. Kord nädalas käiakse staabis teooriatundides, nädalavahetusel Pannjärvel suusatamas. “Koolivaheaegadel on laagrid, suvel oleme metsas nädala või kauemgi,” jutustab Mark.

Tema koolis õpitakse ellujäämist linnas ehk enesekaitset ja ellujäämist looduses. Teoorias võetakse

läbi ka see, kuidas käituda mägedes, kõrbes või siis, kui oled lennuõnnetuse tõttu vette sattunud. Kõige selle juurde kuulub tõrksuke keskkonnasäästlikkust ja tervislike eluviiside propageerimist.

Poiste keskkonnateadlikkuse parandamiseks pani Mark neile kohustuseks jälgida, mida teised inimesed looduses valesti teevad. Sellest kasvas välja roheline patrull, mis on loodud Alpides toimiva jälgimissüsteemi eeskujul. Praeguseks on patrull laienenud, juurde on tulnud täiskasvanud. Nii Kaitseliidu seest kui ka väljastpoolt seda. “Et liigume nagunii looduses, ole-

Alutaguse noorkotkaste ekstreemkoolis õpitakse ellujäämist linnas ehk enesekaitset ja ellujäämist looduses. Teoorias võetakse läbi ka see, kuidas käituda mägedes, kõrbes või siis, kui oled lennuõnnetuse tõttu vette sattunud.

me lihtsalt tähelepanelikumad. Kui näeme kedagi valesti käitumas, noomime teda. Vajadusel anname ta üle korrakaitseorganitele. See õpetab lastele kõige paremini, kuidas on õige looduses käituda,” on Mark kindel. Alguses vedasid poisid ninad vingu, kui pidid teiste järel sodi korjama. Nüüd tehakse seda vastuvaidlemata – puhtas looduses on endal meeldivam liikuda.

Roheline patrull on suusaradadelt tabanud maastikuauto, mille roolis oli jõustruktuuride esindaja. Praeguseks on see mees ise patrulliga liitunud. Nagu ka see mootorrattur, kes suusaradadel sõita armastab. **KK!**